

Prirodne lepote naše zemlje

Poletne počitnice so pravkar končane. Dolgočasne mestne ceste so znova oživele. Trume meščanov, ki so prebili nekaj tednov na deželi, se vračajo domov. Oh, kako lepo je bilo zunaj! Tam na otoku kraj tajinstveno šumečega morja; tam sredi gozdne tišine, kjer je bilo tako prijetno polegati na mehkem mahu; ali tam v hribih, med skalovjem in dehtečimi pašniki kjer sta motila tišino le klic pastirja in za-tegnjeno mukanje živine. Poglej njih zagorela lica, kako izražajo zdravje in razigrano razpoloženje! Zdaj bodo še dolgo časa obujali lepe spomine in kovali drzne načrte za prihodnje počitnice...

Mesto ne poživlja človeka in ni zanj primeren kraj za oddih. V njem in v predmestjih so poteptali ljudje vse prirodne krasote. Avtomobili in vozovi dvigajo prah, iz tovarn se širi neprijeten vonj, skozi mesto teče umazana reka, vedno nova polja in travniki v okolici se pretvarjajo v neprijazna dvorišča z dolgimi skladišči. Mestni trušč je pregнал ptice pevke v gozdove, ki se umikajo vedno bolj in bolj, ker jih pridno trebijo. A tudi povsod drugod so ljudje že spačili prvotno prido. Pokvarili so mnoge lepe rečne slapove in zgradili ob njih elektrarne, iztrebili so dragoceno divjačino, izruvali in pokončali neštete rastline.

Vprav svojevrstno živalstvo in rastlinstvo je največji ponos in zaklad naših Alp. A koliko smo tu že grešili! V mnogih gorah je docela iztrebljena divja koza, a planinski orli so že prava redkost in je le malokdaj katerega videti, kako obkroža naše najvišje vrhove. Gine pa tudi naše rastlinstvo. Mnogi hribolazci nimajo smisla za prirodne lepote ter brezobzirno poružejo cele šope cvetlic, da jih poneso domov. V mnoga letovišča prihajajo gručice otrok s polnimi koši cvetlic in jih prodajajo. Ni čuda, da so n. pr. planike izginile iz bližine vseh steza in

jih je videti le še na težko pristopnih pečinah. Marsikdo steza roko po njih tudi semkaj, a neredki je svojo drznost poplačal z življenjem, ker je izgubil ravnovesje in omahnil v prepad. Tako se ropa okrasje naših gora, ki s tem izgublja tudi na privlačnosti. Kaj bi bilo z Alpami brez živalstva in rastlinske odeje, si je težko predstavljati. Golo skalovje bi kipeló kvišku, povsod bi vladal mrtvaški molk, a ob nevihtah bi drli v dolino še vse hujši hudourniki nego danes, ker jim ne bi stalo na poti ničesar, ter bi prinašali ogromno kamenja in peska na danes sočnozelene trate v dolino.

V Švici, tej najbolj gorati državi v osrčju Evrope, kamor hodijo vsako leto na oddih uživati krasno naravo neštevilni letoviščarji in hribolazci iz vseh dežel Evrope pa tudi iz Amerike in Azije, so najpreje bolestočno spoznali kako brezvestni ljudje uničujejo njene naravne lepote. Pod geslom »čuvajmo prirodo« so se v vseh večjih krajih osnovala društva prijateljev narave, ki so z besedo in sliko širila med ljudmi in prav posebno med mladino smisel do božje prirode. Uspeh ni izostal. Danes država sama ščiti prirodne znamenitosti na ta način, da posamezne gorske predele proglašá za narodne parke. Tja se ne sme nihče naseliti, prepovedano je vsako trganje rastlin in streljanje živali, dovoljeno pa je si te pokrajine ogledati.

Tudi naša domovina ima povsod obilo prirodnih znamenitosti. Škoda bi bilo, da propadejo po naši krivdi. Pač imamo že nekaj malih varstvenih parkov, tako pod Triglavom v Dolini sedmih triglavskih jezer ter deloma na Velebitu, ki se dviga kot strmo gorovje iz naše severne jadranske obali, a to je vse premalo. Kajti kar je glavno, narod in zlasti mladina nima one globoke ljubezni do stvarstva, da bi gledala na pridodo kot na nekaj nedotakljivega in svetega. Kljub prepo-

vedim se tudi kraj triglavskih jezer predganja živalstvo in pulijo redke rastline.

Neprecenljiva je škoda, ki jo je človek že prizadejal naravi. Več kot sto let so v Severni Ameriki priseljenci uničevali gozdove in trebili najraznovrstnejše rastline. A maščevanje nad takim početjem ni izostalo. Uprav letošnja nenavadno vroča in suha pomlad je pokazala pretečo nevarnost. Od zahoda proti vzhodu je preko neizmernih pokrajin z izredno brzino divjal ogromen peščen vihar, ki je sproti dvigal prah in zasenčil sonce. Do 15 cm debela plast peska je pokrila najrodovitnejše pokrajine ter uničila polja in travnike. Kajti vihar ni trčil na nobeno oviro. Sproti je dvigal rodovitno zemljo v zrak, ker je ni ščitilo pred njim nikako drevje. Tako so v Ameriki prepozno spoznali, kako korist imajo gozdovi. Zato se niso ustrašili ogromnega načrta. V 10 letih nameravajo na 1600 km dolgem in 160 km širokem ozemlju zasaditi dolge in goste drevesne skupine po 1 km narazen. V celoti bodo zasadili okrog 3½ milijarde dreves. A kdo ve, če jim načrt uspe in ne bodo ogromni stroški zaman.

Tudi naše jadransko obrežje je bilo nekdanj zeleno in pokrito z gozdovi. Toda njegovi tuji gospodarji, Benečani, so sekali drevje, ne da bi zasajali novo. Tako je voda lahko kmalu od-

Jalovec (2655 m) s Slemena

plavila rodovitno prst v morje in uničila še zadnje zelenje. Zdaj se zaganja v morje mimo golih pečin silovita burja, ki nas svari s svojim neprijaznim tuljenjem: **čuvajte svoje prirodne lepote, da pokažete tudi s tem ljubezen do Jugoslavije!**

Danilo Gorinšek

Jesenska misel

*Ogromna kroglā naš je svet,
nenehoma vrti se;
kar zdaj odhaja, pride spet,
ko pride, spet zgubi se.*

*Zdaj vene, vsiha, rumeni
drevo, nekoč zeleno,
na jug se lastavka seli —
— je hladno že, megleno!*

*Ńn joj — že belo je drevo,
sneg krije hrib, ravnice,
na oknih v sobi zacvetlo
nam rože — ledenice.*

*Ń rože te se raztope,
ko v cvet se svet ogrne,
drevesa spet zazelene,
ko lastavka se vrne.*

*Ogromna kroglā naš je svet,
nenehoma vrti se;
kar zdaj odhaja, pride spet,
ko pride — spet zgubi se.*